



مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.



۲۰۲۰/۱۱/۰۴

محمد صالح گردش

## واژه وار

«وار» یکی از کلمه های اوستایی ست که در بسا جا های اوستا آمده است. به طور مثال در هات ۳۶ بند ۱۸ که به معنی خواست، کام(اراده) شده است. هم چنان در هات ۳۳ بند ۲ شماره ۶ که به معنی کام شده است. در همین هات ۲ واژه «رئوش» نیز به معنی خواست(اراده) برگردان گردیده است. هم چنان واژه وار در هات ۵۱ بند ۶ باز هم به همین معنی ترجمه گردیده است. بر علاوه کلمه های وار و رئوش، یکی از کلمه های دیگر اوستایی که آن نیز به همین معانی ترجمه شده، واژه «وس» است چنان که این کلمه در هات ۲۹ بند های ۲ و ۱۲ و جاهای دیگر به معنی خواستن، خواهش داشتن و آرزو داشتن معنی شده است.

واژه وار در اوستای پور داود از مصدر «ور» به معنی گرویدن و برگزیدن دانسته شده و این مصدر در هات ۲۸ بند ۵ و جا های دیگر در اوستا آمده است. در باره واژه وار(واره) باید گفت که این کلمه به همین هیأت ادایی در زبان پشتو و نیز زبان شفاهی دری زبانان افغانستان کاربرد داشته و به معنی کیف و لذت است. و از این دیدگاه این کلمه با واژه «ور» یا «وار»، ساختمان و عمارتی که یم(جم) برای نگه داشت جفت های حیوانات و گیاهان اعمار نمود، از یک ریشه و بُن بوده است، و کیف و لذت معانی مجازی این کلمه درین دو زبان خواهد بود. از همین جهت چندان با معنایی که از این کلمه در اوستای پورداود شده است، موافق نیستیم. هم چنان واژه «وار» (با سکون حرف اخیر) در همین دو زبان به معنی نوبت، و نیز به معنی زدن است که نباید با واژه وار اشتباه گردد. کلمه «وس» نیز یکی از کلمه های اوستایی ست که در گزارش پهلوی «به کامک» یعنی به کام شده است. ر.ک: (یادداشت‌های گاتها، ص ۱۱۸) اما واژه وس در زبان پشتو به معنی توان و طاقت است و در زبان شفاهی دری مردم افغانستان نیز به همین معنی کاربرد دارد و از همین سبب بود که این قلم اسم ترکیبی و توصیفی «وسس خشتهر» را به معنای شهریار توانا و یا کشور توانمند دانسته ام. ر.ک: (آرامگاه مهر. ص ۸۹، همین قلم). البته با تذکر این نکته که واژه وس را نباید از ریشه واژه «وسع» از زبان عربی دانست؛ زیرا واژه وسع ریشه کلمه های «وسعت» و «وسیع» در آن زبان است و بیشتر به معنی گشادی و فراخی ست و اگر معنای توان و طاقت نیز به - آن داده شده است، این معنای ممکن است از بنیاد واژه وس از اوستا به آن کلمه وارد شده باشد. همچنان واژه وس در زبان هندی نیز به معنی توان، و بی وسی به معنی ناتوانی و ضعف است و ممکن خواهد بود که این کلمه یکی از کلمه های زبان سانسکریت و به همین معنی بوده باشد که از دهلیز زبان قدیم پشتو به زبان های پارسی و پهلوی داخل و تا امروز در زبان فعلی ما تداوم یافته باشد. ناگفته نباید گذاشت که واژه «تویشی» که در هات ۴۸ بند ۶ و هات 29 بند 1 آمده است نیز به معنی تاب، زور و توش برگردان گردیده است. واژه «أسور» که در هات ۲۹ بند 9 آمده به معنی ناتوان گرفته شده است، در این کلمه «ا» حرف نفی است و سور به معنی توانا و زورمند و زبردست می باشد. به احتمال قوی که واژه زور در دو زبان پشتو و پارسی از ریشه واژه سور خواهد بود و هم واژه سور در زبان سانسکریت به معنی خورشید است و نیز زورمندی و توانمندی از عالیترین صفات ایزد مهر در آیین زردشتی بوده است. هدف این است که کلمه های اوستایی نباید تنها با اتکاء به قرأنت و معنایی که موبدان زردشتی نسل اندر نسل در حوزه های کوچک و بزرگ آموزش های دینی نموده اند، بسنده شود و بسیار ممکن است که با گذشت زمان های طولانی، در معانی کلمه ها اشتباهاتی رو نما گردیده و شاید هم در قرأنت تعدادی از کلمه ها نیز تا امروز اشتباه هایی صورت پذیرفته باشد که نباید درین موارد متکی به یک اصل و پایه بود و باید ریشه چنین کلمه ها را بر علاوه زبان پارسی و حوزه های تعلیمات دینی زردشتیان، در زبان های دیگر به ویژه در زبان پشتو نیز در نظر گرفت. بنابر همین ملحوظ و موارد دیگری که در همین اثر خواهد آمد، پیشنهاد می نمایم که در دو باره خوانی و تعمق به کلمه ها و اصطلاحات اوستایی توجه صورت گیرد و در این راستا از پژوهش گران و محققان زبان پشتو می خواهیم تا در هم چو موارد توجه خاصی مبذول بدارند.

د پانو شمیره: له 1 تر 1

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ [maqalat@afghan-german.de](mailto:maqalat@afghan-german.de)

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له الیرلو مخکې په خیر و لولئ